

Naturvårdsplan

för Kyrkans holmar Hammarö församling

Naturvårdsplanen omfattar ett antal öar och markområden benämnt Kyrkans holmar som är en del av norra Vänerskärgården. Totalt rör det sig om cirka 75 hektar landareal, som ägs och förvaltas av Hammarö församling.

En del öar ligger inom Naturreservatet Vänerskärgården som också är Natura 2000. Dessa områden berörs av specifika bestämmelser och förvaltas av Länsstyrelsen. Inom inventeringsområdet finns ett drygt hundratal fritidshus med tillhörande arrenden.

Naturvårdsplanens mål har varit att finna och att beskriva områdets naturvärden och hur dessa värden bäst kan bevaras och utvecklas. Planen beskriver viktiga generella naturvärden, som exempelvis skogarnas innehåll på gamla träd, död ved, samt för den biologiska mångfalden viktiga beståndsstrukturer. Några områden pekas ut som särskilt intressanta.

I denna broschyr kan du läsa en förkortad version av naturvårdsplanens kapitel om de sociala värdena, speciellt med hänsyn till säkerhet för person och egendom. Balansen mellan arrendatorernas kontra allmänhetens rättigheter och anpassningar till allemansrätt och s.k. hemfridszoner tydliggörs.

Naturvårdsplanen i sin helhet kan du ladda ner från församlingens hemsida:

www.svenskakyrkan.se/hammaro

På merparten av öarna finns fritidshus med tillhörande arrendetomter, ofta med tillhörande bryggor för bad och båt. Hus och tomter ligger oftast insprängda i skog med träd tätt inpå. I områdena finns främst 3 saker att beakta:

- 1) Avvägning och balans gentemot områdenas miljö- och naturvärden
- 2) Säkerhet för person och egendom
- 3) Allmänhetens och arrendatorernas rättigheter/skyldigheter inom allemansrättens ramar (hemfridszon)

1) Avvägning och balans gentemot förekommande naturvärden.

För de flesta som tidvis bor eller vistas i området, på sjön, på öarna i skogen är naturen och naturupplevelsen viktig. Upplevelsen om vad som är vackert är dock subjektiv vilket kan vara en orsak till olika syn på hur skogen kan skötas.

På holmarna och på fastlandsdelen Trumman har inget nämnvärt skogsbruk skett sedan lång tid vilket gett skog med inslag och egenskaper viktiga för den biologiska mångfalden.

Frekventerade stigar hålls öppna, undvik kapa kubb. Fallna träd och grenar i områdena mellan tomter och hus lämnas

Med hänsyn till dessa värden och till naturvårdsplanens mål är det därför viktigt

- att anpassning och hänsyn tas så att natur- och naturvärden utvecklas på ett för den biologiska mångfalden positivt sätt
- att schablonmässig städning av död ved, grenar, toppar och stammar mellan tomterna undviks

2) Säkerhet för person och egendom

Fler än 100 fritidshus med tillhörande arrendetomter finns på Kyrkans holmar. I de flesta fall står skogen tätt inpå hus och tomt. Naturligt uppstår här över tid risker som måste beaktas.

Två begrepp kan beskrivas

- **Riskområde:**
området inom eller närmast (max en trädlängd 15–20 m) tomt
- **Riskträd/skadeträd:**
träd, döda, döende, rötade, som uppenbart utgör en risk att falla in över hus eller tomt.
Hit räknas även träd med löst hängande grenar.
Till skadeträd kan räknas träd som står så nära hus att det skadar dem

Inför fällning av riskträd/skadeträd skall alltid

- kontakt tas med Hammarö församling
- ske besök på plats
- en bedömning av relevans av önskad åtgärd göras
- i syfte att undvika skador, en säker fällning utförs av en arborist

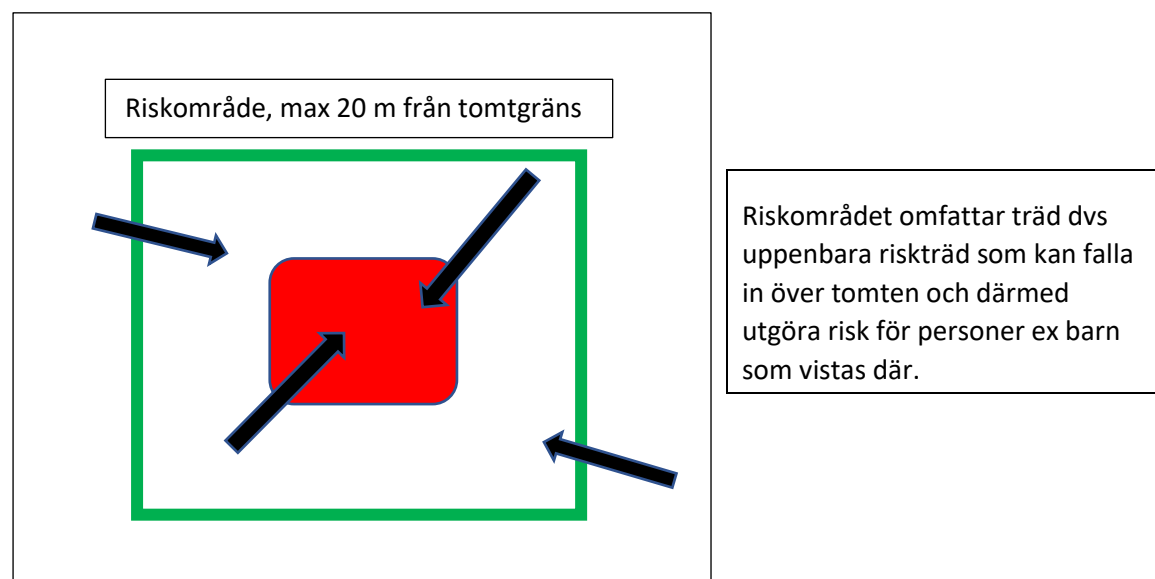

Tallen på bilden kan betraktas som ett uppenbart riskträd

Utförande av åtgärd

- riskträd, barr-lövträd inom riskområde men utanför tomt bör högkas
- den grova stamdelen utanför tomten enligt ovan bör få ligga kvar
- riskträd inom tomt/nära hus kan helt tas ned eller högkas om arrendatorn så vill
- träd stammar/grenar inom tomt kan tillvaratas som ved alternativt läggas utanför tomten eller i för området gemensam ”dödvedsdepå”

Principskiss, riskområde

3) Allmänhetens och arrendatorernas rättigheter/skyldigheter.

- Hemfridszon och Allemansrätt

Hemfridszonen

Här avses området närmast runt ett bostads- och fritidshus där den boende har rätt till ett privat område och att få vara ostörd.

Inom hemfridszonen har fastighetsägaren eller hyresgästen full rådighet över marken, (utan att äga den) och ingen får vistas där utan lov av denne. Inom hemfridszonen gäller således inte allemansrätten. Det finns ingen tydlig definition i lag av hur stor en hemfridszon är eftersom förutsättningarna varierar. Topografi och vegetation är faktorer som kan avgöra. Om en strand med egen brygga går att se från tomten eller huset, kan området mellan stranden och tomten anses som en hemfridszon inklusive bryggan utan att man äger området mellan stranden och tomten/huset.

Man har dock rätt att lägga till vid bryggan, men samtidigt respektera ägarens rätt att ej bli störd eller använda bryggan.

Då ingen tydlig juridisk definition finns att stödja sig på får man som besökare försöka sätta sig in i den boendes situation och tänka på vilken hänsyn man själv skulle vilja att andra människor visar.

Allemansrätten

Grundregeln är att vi får vara överallt i naturen och vistas på annans mark (ej tomt) så länge vi inte förstör eller stör.

Men det finns alltid undantag, man måste ta hänsyn till *hemfridszonen* och får exempelvis *inte gå på växande grödor*.

Om det i området finns oklarheter kring hemfridszon och allemansrätt kan det finnas anledning att för såväl arrendatorer som för friluftsliv tydliggöra vilka regler som gäller.

Jan Bengtsson har på uppdrag av Hammarö församling upprättat naturvårdsplanen. Jan kommer närmast från Skogsstyrelsen, där han under drygt 20 år jobbat som nationell naturvårdsspecialist.

Idag är Jan pensionär. Uppdraget har utförts i egen firma, som har sin grund i skogens alla värden "med människan i centrum på naturens villkor".

Samtliga foton är tagna av Jan Bengtsson, där inget annat anges.